

# Kadınların Eğitiminde Uzaktan Öğretiminin Önemi ve Örnek Uygulama

Yard.Doç.Dr. Emine DEMIRAY\*

Yard.Doç.Dr. Şensu CURABAY\*

## Özet

Çalışmada öncelikle uzaktan öğretim, dünyada ve Türkiye'de kadının konumu, okuma-yazma oranları, eğitim durumları, eğitime olan talep ve bu talebi karşılamada uzaktan öğretime olan gereksinim üzerinde durulacaktır.

Daha sonra, Türkiye'de şu an uygulanmakta olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi önlisans projelerinden Ev idaresi önlisans Programı değerlendirmeye alınacaktır. Bu programın değerlendirilmesi şu açılardan yapılacaktır.

- Programa giriş koşulları, tercih nedenleri,
- Programda okutulan dersler, içerikleri (basılı materyaller açısından),
- Bu program için hazırlanan televizyon programları ve içerikleri,
- Dersler bazında başarı durumu, kadın-erkek oranları,
- Programdan mezun olan öğrenci sayısı, kadın-erkek oranları,
- Programdan mezun olanların aldıkları bilgileri günlük yaşamlarına geçirebilme durumları,
- Programda okutulan derslerin içerik olarak hangi kadına yönelik olduğu kadının birey olarak kendini geliştirmesine katkısı olup olmadığı.

Bu programa ait televizyon programlarının gündüz ve gece yayınlanması, öğrencileri dışında da izleniyor olması nedeniyle kadınlara yaygın eğitim hizmeti vermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Uzaktan öğretim, Kadın, Kadın Eğitimi, Kadın Çalışmaları.

## Abstract

The literacy rate of the women is lower than men nearly all around of the world societies, in new Millennium. This rate difference is the same in Turkey too. When the literature browsed, it will be seen that one of the best way to reach women for be ing educate de them is distance education. First of all, the position of women both in the world and Turkey, literacy rate, educational career, educational demand and neccessity of distance education to satisfy. This demand will be discussed in the study.

Than, two-year Home Economy Pre-licence Programme of Anadolu University Open Education Faculty; will be evaluated from point ofview of the benefits to the Turkish women's social life. This programme will be evaluated according to;

- Entrance conditions of women,
- Preference reasons to registration to the programme,
- Given lecture and their contents for printed materials,
- Television programs and their contents which prepared for this programmes
- Number of success rate of graduates, Number of sex graduates (male-female) rate,
- The graduated students' application of the information which gained from programme to daily life,
- The lecture which given in programme is fit (suitable) for which women and help of the women as an individual to develop themselves and socially benefits of the program.

The television programs which belongs to this programme are broadcasted both night and day and viewed by many people instead of students therefore serve women in the name of active education.

**Key words:** Distance Education, Woman, Woman Education, woman Studies.

## • Giriş

Günümüzde yaşanan sanayileşme, hızlı nüfus artışı ve ekonomik sorunlar eğitim-öğretime olan talebi arttırmış, geleneksel eğitim-öğretimin yanında uzaktan öğretime de gereksinim duyulmuştur. Eğitim-öğretime olan gereksinimi karşılayabilme ve eğitim-öğretimde fırsat eşitliği sağlama amacı güden uzaktan öğretim; "Geleneksel öğretme-öğrenme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinlikleri yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayanlar ve uygulayıcılar ile öğrenciler arası iletişim ve etkileşimin, özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir" (Alkan, 1981, s:59).

Uzaktan öğretim çağdaş ve yeni eğitim teknolojilerinin bir boyutudur, Bu alandaki kavram ve uygulamalar, eğitim talebine olan bir dizi gereksinimlerin ve çeşitli iletişim teknolojisi ile eğitim teknolojisi alanlarındaki gelişmelerin sonucudur. Uzaktan öğretim uygulamalarının bazı kavramsal dayanakları vardır. Bunlar; yeni eğitim-öğretim olanağı yaratma, iş-eğitim bütünlüğünü sağlama, eğitim ve öğretimde demokratikleşme, yaşam boyu eğitim, bireysel olgulara dönüklük, kurumlardan etkili yararlanma, teknoloji-eğitim bütünleşmesi, birey ve toplum gereksinmelerine yönelme, üç boyutlu bütünleşmeyi esas alma (basılı malzeme, yayın, yüz-yüze öğretim), büyük kitlelere ulaşma, bireysel-kitlesele öğretim bütünlüğü, eğitim isteği, mali olanak dengesidir. Uzaktan öğretimin dayandığı başlıca varsayımlar ise; bireylerin farklı eğitim-öğretim olanakları gereksinimi içinde olması ve varolan uygulamaların bunu karşılayamaması, varolan uygulamalara yeni olanaklar eklenerek bireysel bağımsız öğrenme ile kitle eğitiminin sağlanması, yeni seçeneklerin geleneksel eğitim-öğretim uygulamalarının yetersizliğini giderici olması, yeni modellerin varolan eğitimin dışında kalan bireylere eğitim-öğretim olanağı sağlanması ve yeni seçeneklerin tüm bireylerin

eğitim-öğretimden eşit yararlanmalarını sağlaması gerekliliğidir. Bu kavram ve varsayımlar doğrultusunda gelişen uzaktan öğretim süreçlerinin özgün yönleri ise şöyle sıralanabilir; çok boyutluluk, disiplinler arası yaklaşım, ünite kredi sistemi, ekip çalışması, sistem yaklaşımı, öğretim ortamlarının hazırlanmasında kollektif çalışma, çoklu ortam ve yöntemleri işe koşma, çeşitli öğretim yöntemlerini uygulama, çeşitli basılı öğretim malzemeleri kullanma, yayın yoluyla öğretim ortamları kullanma ve grup izleme merkezlerini, yüz-yüze öğretim ortamlarını, öğrenme kaynakları merkezlerini kullanmadır (Alkan, 1998, s:24-26).

Uzaktan öğretimin olumlu ve olumsuz yönleri ise özet olarak şöyle sıralanabilir:

**Olumlu yönleri;**

- insanlara değişik eğitim-öğretim seçeneği sunmak,
- Fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırma ya da en aza indirme,
- Kitle eğitimi kolaylaştırma,
- öğretmenlerin değişik kaynaklardan yetişmiş olması, araç-gereç yetersizliği v.b. nedenlerle eğitim programlarının uygulanmasında karşı karşıya kalınan standart düşüklüğünü yükseltme, standart bütünlüğü sağlama,
- Eğitimde maliyeti düşürme, kaliteyi yükseltme, öğrenciye serbestlik sağlama, sınırları kaldırma,
- Daha zengin bir eğitim ortamı sağlama,
- Kendi kendine öğrenmeye katkı sağlama,
- Bireye öğrenme sorumluluğu kazandırma,
- İlk kaynaktan bilgi sağlama,
- Çok sayıda bireyin uzmanlardan yararlanmasını sağlama,
- Başarının aynı koşullarda belirlenmesini sağlama,
- Belli bir zamanda ve belli bir kapalı alanda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırma,
- Her türlü teknolojiden yararlanma olanağı sağlama.

**Olumsuz yönleri ise;**

- Yüz yüze öğretim ilişkilerinin kolay sağlanamaması,
- Okul ortamındakine benzer sosyal etkileşime yer vermemesi,

- Çalışan öğrencilerin dinlenme zamanını alma,
- iletişim teknolojisine bağımlı olması,
- Yardımsız ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince yardım sağlayamamasıdır. (Uluğ ve Kaya, 1997, s: 16-17)

Uzaktan öğretim geleneksel öğretimden; öğrenim süreci boyunca öğrenci ve öğretmenin birbirlerinden ara sıra-süreklili olarak ayrı oluşu, öğrenme araçlarının planlanması, hazırlanması, öğrenci destek hizmetlerinin sağlanması ve organizasyonu, öğretmen ile öğrenciyi bir araya getirmede ve dersin içeriğini sunmada, çağdaş kitle iletişim araçlarından ve ortamlarından yararlanma, kitle iletişim teknolojilerinden eğitim-öğretim amaçlı yararlanma yönleriyle farklılıklar taşımaktadır. (Kaya, 1998, s:234)

Genel olarak geleneksel öğretim türlerinde kullanılan eğitim-öğretim malzeme, araç ve gereçleri, uzaktan öğretimde de kullanılmaktadır, ilk uzaktan öğretim uygulamaları bilgi iletmede kullanılan kaynak, grafik gibi öğelerle desteklenmiş yazılı malzemelerden oluşmaktaydı. Günümüzde ise teknoloji ve eğitim teknolojilerindeki gelişmeler izlenerek, uzaktan öğretimde yazılı malzemelerden bilgisayarlara doğru bir dizi araç ve gereçten yararlanılmaktadır (Hızal, 1983, s:30-31).

Buna göre uzaktan öğretimde kullanılan malzeme, araç ve yöntemler; 1. Basılı malzemeler, 2. Görsel-işitsel araçlar, 3. Yüz-yüze öğretim, 4. Yeni iletişim teknolojileri şeklinde sınıflandırılabilir.

öğretme ve öğrenme etkinliklerinin, özel olarak hazırlanmış ve belirli aralıklarla öğrenciye gönderilen basılı malzemelerle yürütülmesi, basılı malzemeler yoluyla öğretimdir. Basılı malzeme deyimi, kitap, not, yardımcı kaynak, öğrenciden yapması istenen alıştırmalar, ödevler, çeşitli grafik gereçler vb. içermektedir. Bu malzemeler ucuz olması, kullanım kolaylığı, her an yararlanmaya hazır bulunuşu gibi üstün özelliklere sahiptir (Gökdağ,1986, s:11).

Basılı malzemeler temel öğrenme kaynağı olma, bilgi verme, bağımsız öğrenme yeteneğini geliştirme, inceleme yapma, soru yanıtlama, problem çözme,

problem çözmeye yöneltme gibi işlevleri yerine getirirler. Basılı malzemelerin yüz-yüze öğretimdeki temel olma özelliği, uzaktan öğretimde daha bir önem kazanmış ve sistemin başarısı büyük ölçüde basılı malzemelere dayandırılmıştır (Gökdağ, 1998, s:17).

Uzaktan öğretimin temel eğitim-öğretim aracı olan basılı malzemeler, yüz-yüze öğretimde kullanılan basılı malzemelerden daha özenle hazırlanmalı, planlanma, yazma ve değerlendirme aşamalarına gereken önem verilmelidir.

Uzaktan öğretimde basılı malzemeyi destekleyen ve görsel-işitsel araçlar olarak kabul edilen radyo ve televizyonun ise haber verme işlevinden sonra gelen en önemli işlevlerinden biri de eğitim-öğretimdir. Ulusal kalkınmalarını tamamlayamamış ülkelerde radyo ve televizyonun eğitim-öğretim aracı olarak kullanılmaları etkin eğitim-öğretim yöntemi olarak kabul edilmektedir (Aziz, 1981, s:52-53).

Radyo ve televizyondan genel olarak eğitimde ve uzaktan öğretimde yararlanmanın nedeni bireylere götürülen eğitim-öğretim olanaklarını yaygınlaştırmak ve çeşitlendirmektir. Bir çok ülke eğitim-öğretim hizmetini götürmede coğrafi farklılık ve uzaklık sorunu ile karşı karşıya bulunmakta, bu uzaklık sorununu özellikle radyo ve televizyondan yararlanarak belirli ölçüde ortadan kaldırmaktadır (Hızal, 1983, s:53).

Yüz-yüze öğretim ise öğretim-öğrenme etkinliklerinin öğretmen ve öğrencilerle bir arada yürütülmesidir. Uzaktan öğretime yöneltilen eleştirilerin başında bu sistemlerin öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimine yeterince yer vermediği biçimindedir. Uzaktan öğretimde öğrencilere kendileri için güçlü doğuran konular hakkında açıklama yapılabilecek olanaklarının sağlanması, öğretimin verimli olması açısından önem taşımaktadır. Yüz-yüze etkileşim olanağının sınırlı olması veya hiç bulunmaması uzaktan öğretim öğrencilerinin kendi kaderlerine terk edilmiş duygusuna kapılmalarına neden olmaktadır. Teknoloji ve eğitim teknolojilerindeki gelişmelere karşın öğretme-öğrenme etkinliklerinde öğrenci ve

öğretmenlerin yüz-yüze gelmelerinin önemi yadsınmamaktadır. Ayrıca bu öğrenciler kendileri 'gibi uzaktan öğretim gören arkadaşlarını tanımak, birbirlerinin sorunlarını öğrenmek, deneyimlerinden yararlanmak istemektedirler (Hızal, 1983, s:59-60).

Uzaktan öğretimde kullanılan basılı malzemelere, görsel ve işitsel araçlara (radyo-televizyon-video) ek olarak teknolojiye gelişmelerin de etkisiyle uzaktan öğretimde yeni sistemler de kullanılmaya başlanmıştır. Bilgisayar (Internet, e-learning), etkileşimli görüntü (interactive video), uzaktan konferans verme (teleconferencing), görüntülü konferans (video conference), teletext ve viewdata bu sistemlerden başlıcalarıdır.

Türkiye'deki Açıköğretim Sisteminin temelinde de öğrenciyi kendi kendine çalışarak öğrenmeye yönlendiren teknolojiler vardır. Bu teknolojiler yardımıyla oluşturulan temel unsurlar; ders kitapları, televizyon ve radyo programları, akademik danışmanlık hizmetleri, bilgisayar destekli eğitim hizmetleri, ölçme ve değerlendirme sistemi ve öğrenci hizmetleridir. Bu sistemde ana malzeme olan basılı malzemelerin yanında diğer önemli bir araç da destekleyici görev üstlenen radyo ve televizyondur. Radyo, sadece işitme duyusuna seslenmekle sınırlı bir eğitim-öğretim aracı olarak görülmekte, bu sınırlılığına karşın çok geniş bir etkinlik alanına sahip bulunmaktadır. Bu araç, insan sesini çok uzaklarda bulunan geniş kitlelere ulaştırmaktadır (Hızal, 1983, s:53). Bu özelliğinin yanında radyonun bir iletişim aracı olarak ucuzluğu, gün boyu yayın yapma ve transistörle radyo ile bulunulan her mekanda iletiden yararlanma özelliği bulunmaktadır (Tekin ve diğerleri, 1987, s:18).

Görüntü, ses ve harekete sahip olan televizyon ise değişik ve çok sayıda sunuş biçimine sahiptir. Televizyonda insan görüntüsünün konuyu sözel olarak anlatmasının yanı sıra, grafik anlatım, gerçekten aktarma ve konuyu yeniden dramatize etmek mümkündür. Televizyon eğitimde sadece bir araçtır. Uzaktan öğretim sistemleri içinde destek bilgi kaynağı olarak yer alır. Yapılan araştırmalar, televizyonun

bir konuda güdüleme yapmada, bir olguyu başlatmada, öğrenmeye dönüştürmek için yardımcı olmada, böylece ruhsal bir eksikliğin giderilip, öğrenmenin gerçekleşmesinde etkin olduğunu göstermiştir (Tamer, 1984, s:6).

Uzaktan öğretim; dünyada ve ülkemizde eğitim olanağından yoksun kesimin, ağırlıklı olarak kadınlar olması nedeniyle ve uzaklık, zaman ve çoklu karar gibi sınırlılıkların üstesinden gelmesiyle eğitime daha çok kadın kazandırmanın bir yolu olarak görülmektedir, örgün eğitim olanağı bulamayan kadınlar, kendilerini geliştirmenin bir yolu olarak uzaktan eğitimi tercih etmektedir. Bu çalışmada; ülkemizde kadının konumu, eğitim durumu ve kadınların eğitime olan gereksinimleri üzerinde durulduktan sonra, kadınlara yönelik bir içerikle, uzaktan öğretim yöntemini kullanarak eğitim-öğretim veren Anadolu üniversitesi Açıköğretim Fakültesi "Ev idaresi önlisans" programının yapısı ve bu programa kayıtlı kadın öğrenci profili ele alınmıştır.

Yeni bir bin yılda da halen tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadın sorunları diğer sorunlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır, ülkemizde; medeni kanunda, kadın-erkek arasındaki ayrımcılık, kız çocuklarının erken yaşlarda istemedikleri kişilerle zorla evlendirilmesi, kadının medyatik şiddet, aile içi şiddet ve toplumsal şiddetle karşı karşıya kalması, her yıl tecavüz nedeniyle yüzlerce kadının psikolojik tedavi görmesi, 2000'li yıllarda bile halen namus cinayetlerine kurban gitmesi ve Cumhuriyetle birlikte kazanılan hakları büyük bir kadın çoğunluğunun, yaşama geçirememiş olması kadın sorununun hala büyük boyutlarda sürdüğünü göstermektedir.

Bunun yanı sıra ülkemizdeki kadınlar açısından halen devam eden diğer olumsuzluklar ise şöyle sıralanabilir; TBMM'in deki 22. Dönem (3 Kasım 2002 Genel Seçimleri) milletvekilleri arasında kadın milletvekili oranı, %4.4'tür. 21. yüzyılda kabinemizde yalnız bir kadın bakan bulunmaktadır. Hiçbir kentimizde kadın vali yoktur. 100 kadından yalnız ikisi yüksek öğrenim görmektedir. Yönetim kadrolarında 100 erkeğe karşın üç kadın, iş veren konu-

mundaki 100 erkeğe karşılık iki kadın vardır, üst düzey yöneticilerin %3.7'si kadındır. 15-34 yaş arası kadın işsizlik oranı %82, kadın işgücünün sendikalaşma oranı %6'dır. Gelirin ancak %10'unu kadınlar paylaşmaktadır. Sosyal güvenlik kapsamındaki yurttaşların ancak %13.8'i kadındır. Her 100 kadından 75'i tarlada çalışırken, çalışanların %88'i ücretsiz işçi konumundadır. Anne olmak için yılda 2500 kadın yaşamını yitirmektedir. Kırsal kesim kadınının%75'i yaşamı boyunca doktor yüzü görmemekte ve cinsiyete dayalı ayrımcılık her alanda kendini göstermektedir. (Doster, 2000, s:89-92)

Tüm bu sorunların çözümündeki en büyük etken eğitimidir. Eğitim, kadın-erkek herkes içindir. Günümüz Türk kadını; bilinçli, kişilikli, yaratıcı, üretici, kendine güvenen ve toplumda kendine yakışır bir statüye sahip olmak durumundadır. Kadın aynı zamanda geleceğin güvencesi olan çocukların da ilk eğitimcisidir. Günümüzde dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeyi, o toplumlardaki kadınların eğitim seviyesiyle ölçülmektedir, ülkemizde insan hakları, sosyal

Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992, s:9-10)

Buna bağlı olarak, ülkemizde kız çocuklarının okul öncesi eğitimi ile ilk, orta, teknik, mesleki ve yüksek öğretimden yararlanmasını engelleyen yasalar bulunmaktadır. Ancak ülkenin kırsal-kentsel kesimleriyle, farklı coğrafi bölge ve kentlerin değişik gelişmişlik düzeyindeki kesimleri arasında, kadınlarla erkeklerin eğitimden yararlanmaları belirgin farklar göstermektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana temel eğitimin zorunlu olduğu ülkemizde, 2000 yılında kadın nüfusunun %19.4'ü, erkek nüfusunun %6.1'i okur-yazar değildir. 2000 yılı Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre ülkemizde okur-yazar olmayanların yıllara göre oranları Tablo 1'de yer almaktadır.

1997 yılından itibaren zorunlu eğitimin sekiz yıl olduğu ilk öğretimde kız-erkek okullaşma oranları; 1999-2000 öğretim yılında kızlarda %88.45, erkeklerde %99.89, orta öğretimde kızlarda %48.42, erkeklerde %65.21, yüksek öğrenimde ise kız öğrencilerde %17.42, erkek öğrencilerde %24.55'tir.

**Tablo 1. Okur-Yazar Olmayanların Yıllara Göre Oranları (%)**

YIL	KADIN	ERKEK	TOPLAM
1935	90.2	70.7	80.8
1940	87.1	63.8	75.5
1945	83.2	56.3	69.8
1950	80.6	54.5	67.5
1955	74.4	44.1	59.0
1960	75.2	46.4	60.5
1965	67.2	35.9	51.2
1970	58.2	29.7	43.8
1975	49.5	23.8	36.3
1980	45.3	20.0	32.5
1985	31.8	13.5	22.6
1990	28.0	11.2	19.5
2000	19.4	6.1	12.7

devlet yapısı ve demokrasi içinde eğitim sisteminin her alan ve kademesinde, kadınlarımızın eğitim olanaklarından cinsiyet farkı gözetmeksizin yararlandırılması, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'yla belirlenmiştir. Diğer taraftan eğitimde eşitlik ilkesi 1982 TC Anayasası'nın 10. ve 40. maddelerinde de yer almaktadır. (2000li Yıllar öncesinde

(<http://www.die.gov.tr> 20.01.2004)

ülkemizde 1997 yılından itibaren ilköğretim sonrası eğitim "genel" ve "mesleki-teknik" olarak ikiye ayrılmaktadır. Kız öğrencilerin hem genel, hem de mesleki teknik okullardaki oranlarına bakıldığında, katılımın yıllar itibarıyla arttığı gözlenmektedir. Kız öğrencilerin yüksek öğrenime katılımı da yıllar içinde

artış göstermiştir, ülkemizdeki yüksek öğrenimin bütün dallarına kız öğrencilerin katılımı vardır. Ancak bilim dallarına göre dağılıma bakıldığında eşitlikten uzak bir dağılım söz konusudur. 2001-2002 öğretim yılı verilerine göre kız ve erkek öğrencilerin yüksek öğrenim kurumlarına katılım sayıları; dil ve edebiyat 19.798 kadın, 12.669 erkek, matematik ve fen bilimleri 32.627 kadın, 40.567 erkek, uygulamalı sosyal bilimler 157.582 kadın, 188.222 erkek, teknik bilimler 29.786 kadın, 101.301 erkek, ziraat ve ormancılık 7.617 kadın, 18.187 erkek, sanat 6.835 kadın, 5.911 erkek, diğer eğitim kurumları 639 kadın, 7.015 erkektir. Sayılardan da anlaşıldığı gibi kız öğrenciler, geleneksel olarak "kadına uygun" diye düşünülen alanlarda yoğunlaşmalarına karşın, kadın alanı olarak düşünülmeyen teknik, matematik ve fen bilimleri alanlarında ise erkek öğrenci sayısında kız öğrenci sayısına göre büyük bir yoğunluk gözlenmektedir. (<http://www.die.gov.tr> 20.01.2004) ülkemizde kız çocuklarının iş gücünden daha fazla yararlanması, erken evlilikler, okula geç başlama, kızların eğitimine ilişkin güdülenme eksikliği, eğitim maliyetinin yüksekliği, ataerkil değer yargıları ve bunlara bağlı olarak eğitimin geleceğe yönelik bir katkısı olmayacağı düşüncesi özellikle kız çocuklarının eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. (Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu, 1998, s:9)

Türk kadını çok eski çağlardan beri erkeğiyle eşit sorumluluk taşımıştır. Sorumluluğun paylaşılmasında, ailede alınan kararlara katılımında, üretimin artırılmasında ve kadının statüsünün yükselmesinde eğitim temel unsurdur. (2000'li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992, s:83) Bu açıdan bakıldığında Türk kadınına doğrudan etkileyen en önemli değişim, 1924 yılında çıkarılan eğitimi tek sistem ve çatı altında toplayan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüdür. Böylece kadınlar en temel vatandaşlık hakkı olan eğitim görme hakkına kavuşmuştur. Türk milli eğitim sistemi "örgün eğitim" ve "yaygın eğitim" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır, örgün eğitim sistemi içinde; okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim (meslek, genel ve teknik liseler), özel eğitim ve yük-

seköğretim yer almaktadır. Yaygın eğitim sistemi içerisinde ise; okuma-yazma, meslek, sosyal ve kültürel kurslar ile çıraklık eğitimi yer almaktadır. (Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu, 1998, s:5,14) Bunların yanı sıra 1982 yılından bu yana, Anadolu üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından yüksek öğrenim düzeyinde, her yaş gurubundan bireye uygulanan lisans, önlisans ve sertifika programları uzaktan öğretim yöntemiyle sürdürülmektedir. 1992 yılında ise Açıköğretim Fakültesi yapı ve işleyiş modelini örnek alan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak orta öğretim düzey ve içeriğine yönelik eğitim veren Açıköğretim Lisesi uygulaması başlatılmıştır. (Demiray, 1999, s:7)

ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren kadın sorununa daha duyarlı ve bilinçli bir yaklaşım gözlenmektedir. 1981 tarihli "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın önlenmesi Uluslararası Sözleşmesini Türkiye 1986 yılında imzalamıştır. Sözleşme ile kadınların; meslek ve sanatla ilgili alanlara yönlendirilmesinde, eğitim kurumlarına girişte, genel ve mesleki eğitimde, ders programlarından, bina, araç-gereç ve burs olanaklarından, spor ve beden eğitimi faaliyetlerinden erkeklerle eşit olarak yararlanmaları öngörülmüştür. Diğer yandan kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi, kadınların ailenin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek aile planlaması bilgisi dahil olmak üzere, özel eğitici bilgilere ulaşmalarının sağlanması da sözleşme hükümleri arasında yer almıştır. Bunun yanında ülkemizde 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve uluslararası kararlar doğrultusunda, kadınlarımızı Türk toplumu içinde hak ettikleri çağdaş düzeye çıkarmak üzere, 1990 yılında 3670 sayılı kanunla "Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Kadının statüsünün korunması ve geliştirilmesi, sorunların çözümü için faaliyetlerde bulunan Genel Müdürlük, ilgili Devlet Bakanlığına bağlı olarak halen görevini sürdürmektedir. Kadın eğitimi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı dışında ayrıca; Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köy işleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, gönüllü kuruluşlar ve üniversiteler de faaliyet göster-

mektedir. Mili Eğitim Bakanlığı Kız Teknik öğretim Genel Müdürlüğü ise kadınlarımızın mesleki-teknik eğitimine yönelik tüm yurt çapında örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerini üstlenmektedir. (2000li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992, s:85-86) ülkemizde, ilköğretimden sonra özellikle kızların örgün eğitim kurumlarına devam etme oranlarının düşük olması nedeniyle, yaygın eğitimin önemi artmaktadır. Yaygın eğitim büyük ölçüde yetişkinlere okuma-yazma öğretme ve gençlere bir meslek kazandırma niteliği taşımaktadır. 1928'de açılan Millet Mektepleri yaygın eğitim çalışmalarının ilk örneklerindedir. Kız Teknik öğretim bünyesindeki yaygın eğitim hizmetleri de 1928 yılından itibaren başlamıştır. Bu hizmet; Pratik Kız Sanat Okulları, Köy Kadınları Gezici Kursları, Kız Teknik öğretim Olgunlaşma Enstitüleri tarafından belli bir sistem içinde, en büyük yerleşim merkezinden başlayarak okullaşmanın mümkün olmadığı köylere kadar götürülmüştür. TC Hükümeti ile UNICEF arasında "İş Birliği Programları" çerçevesindeki projelerde de kadın eğitimiyle ilgili olarak; Kız Çocuklarının Eğitimi, Yetişkinlerin Okur-Yazarlığı, Kadınların Beceri ve Gelir Düzeylerinin Yükseltilmesi Projeleri başlatılmış bulunmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde ise, Kız Teknik öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak; Kız Meslek Liseleri, Kız Teknik Liseleri, Anadolu Kız Meslek Liseleri ve Anadolu Kız Teknik Liseleri faaliyet göstermektedir. Bunlar, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, genç kızlarımızın çağın ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerine uygun olarak, ülke endüstrisine ve aile ekonomisine katkıda bulunacak şekilde, çeşitli yörelerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak, çağdaş bilim ve teknolojideki metotları bilen, yorumlayan, kullanan, geliştiren orta düzeyde meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlayan okullardır. (2000'li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992, s:28-30)

ülkemizde yüksek eğitim düzeyinde ise kadınlara yönelik örgün eğitim veren; Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ev Ekonomisi bölümleri ve Aile Ekonomisi ve Beslenme, Çocuk Gelişimi ve Okul öncesi Eğitimi,

Dekoratif ürünler, Giyim, Hazır Giyim, Kuaförlük ve Güzellik Bilgisi, Nakış, Trikotaj öğretmenliği bölümlerinin yanı sıra, Eskişehir Anadolu üniversitesi bünyesinde yer alan ve uzaktan öğretim yöntemiyle hizmet veren Açıköğretim Fakültesinde, 1982 yılından bu yana devam eden iktisat-ışletme lisans programlarına ek olarak, 1992-1993 öğretim yılında Açıköğretim önlisans Programlarından biri olan "Ev İdaresi önlisans" programı başlatılmıştır. Program; ev, aile ve bireyin sahip olduğu kaynakların, amaca en uygun şekilde kullanma bilgi ve becerisini kazandırmayı amaçlamaktadır.

ülkemizde kadının konumu, eğitim durumu, eğitime olan gereksinimleri ele alındıktan sonra, uzaktan öğretim yöntemiyle eğitim veren "Ev İdaresi önlisans" programı incelendiğinde şu veriler elde edilmiştir. Bu programa lise ve lise dengi okul mezunu olan, ÖSYM tarafından yapılan üniversite Seçme Sınavı'nda 105 ve üzeri puan alan ve tercihini bu programa yapan, TC-KKTC vatandaşı olan kadın-erkek, yaş sınırı olmaksızın herkes girebilmektedir. Uzaktan öğretim yöntemiyle öğrenim görülen bu programın süresi iki yıldır. Program, temelde basılı materyal ve televizyon-radyo programları destekli yürütülmektedir. Programdaki derslerle ilgili yüz yüze eğitim verilmemektedir, öğrenciler, ara sınav ve yıl sonu sınavı olmak üzere iki kez sınava girmektedir. Yıl sonu sınavında başarılı olamayanların üçüncü bir sınav olan bütünleme sınavlarına girme hakları vardır. Bir öğretim yılı içerisinde, ara sınav Mart ayında, yıl sonu sınavı Haziran ayında, bütünleme sınavı ise Eylül ayında yapılmaktadır. Birinci sınıftaki derslerin en çok ikisinden başarısız olan öğrenciler ikinci sınıfın derslerini alabilme hakkına sahiptir, ikinci sınıfta ise öğrenciler, tüm derslerden başarılı olduktan sonra mezun olabilmektedirler, öğrencilerin, yasa, yönetmelik ve fakülte yönetim kurulunca belirlenen harç ve bedelleri ödemiş ve her yıl kayıtlarını yenilemiş olmaları koşuluyla okula süresiz devam etme hakları vardır, öğrenciler fakülteye her yıl iki ödeme yapmakla yükümlüdür. Birinci ödeme; öğretim gideri (kitap, sınav hizmetleri, basılı malzemeler ve diğer hizmetler), ikinci ödeme; her yıl bakanlar

kurulu kararıyla belirlenen cari hizmet maliyetlerine öğrenci katkısıdır, öğretim gideri öğrencilerden bir kerede kayıt anında, cari hizmet maliyetlerine öğrenci katkısı ise iki taksit halinde alınır.

öğrencilerin fakülte ile iletişimleri her ilde bulunan Açıköğretim Büroları aracılığı ile sağlanır. Kayıtları da yine, yaşamlarını sürdürdükleri illerde bulunan

gece olmak üzere devletin eğitim kanalı olan TRT 4 kanalından yayınlanmaktadır. Televizyon programları basılı malzemelerde yer alan tüm üniteleri kapsamakta, yalnız görsel ağırlıklı olması gereken konuları içermektedir. Televizyon ders programlarının yayın gün ve saati ile derslerin içeriklerini belirten **yıllık yayın planı kitapçığı** da kayıt anında öğrencilere

**Ev İdaresi önlisans Programına kayıtlı öğrenciler 1999-2000 öğretim yılında birinci sınıfta şu derslerden sorumludurlar:**

Dersler	Basılı Malzeme ünite Sayısı	TV Program Sayısı
Tüketici Davranışı ve Tüketici Bilinci	12	6
Beslenme İlkeleri	12	8
Sağlık Bilgisi ve ilk Yardım	15	6
Görgü Kuralları ve Sofra Düzenlemesi	15	12
Ev Araçları	16	6
Yurttaşlık ve Çevre Bilgisi	15	7
Psikoloji	11	6
Yabancı Dil Almanca	25	25
Fransızca	12	27
İngilizce	30	30

**1999-2000 öğretim yılında ikinci sınıfta sorumlu oldukları dersler ise şunlardır:**

Dersler	Basılı Malzeme ünite Sayısı	TV Program Sayısı
Aile Ekonomisi	11	7
Çocuk Bakımı ve Sağlığı	18	7
Uygurluk Tarihi	10	9
Aile Yapısı	16	8
Ev Yönetim Bilgileri	14	8
Değişen Teknoloji ve Aileve Etkisi	13	8
Türk Dili	15	10
Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi	30	20

Açıköğretim Büroları tarafından yapılır. Basılı malzemeler, öğrenciye kayıt anında bağlı buldukları bürolarda verilir, Anadolu üniversitesinin organizasyonu ile gerçekleştirilen ve çoktan seçmeli test tekniği ile uygulanan sınavlara da yine yaşamlarını sürdürdükleri illerde girerler.

Derslerin televizyon programları ise 24 haftalık yayın süresince diğer projelerin dersleriyle birlikte, haftanın belirli günlerinde, günde iki kez, gündüz ve

verilmektedir. öğrenciler, evlerinde basılı malzemeleri okuyarak ve televizyon programlarını izleyerek sınavlara hazırlanırlar.

Ev idaresi önlisans Programında 1999-2000 öğretim yılında 6930 erkek öğrenciye karşın, 8691 kadın öğrenci kayıtlı bulunmaktadır. Programdan, ilk mezun verdiği 1994 yılından 2000 Haziran ayı da dahil olmak üzere, toplam 5.047 erkek öğrenci, 15.813 kadın öğrenci mezun olmuştur. (Anadolu üniversitesi Bilgisayar Araştırma Uygulama



Merkezi'nden alınan verilere göre) öğrencilerin başarı durumları incelendiğinde ise; birinci sınıftan ikinci sınıfa doğrudan geçen kadın öğrenci oranı %16.84 iken, erkek öğrenci oranının %12.22 olduğu görülmektedir. Doğrudan mezun olanlar açısından başarı durumu ise, kadınlarda %19.76, erkeklerde %19.14'tür. Birinci sınıftan ikinci sınıfa geçenlerde kadınların başarı oranı erkeklerden yüksek iken, mezun olan kadın ve erkeklerin başarı oranı hemen birbirine eşittir.

"Ev idaresi önlisans Programının genel yapısı ve öğrencilerin başarı durumları incelendikten sonra, programa kayıtlı kadın öğrenci profilini ve programın verimliliğini belirlemek amacıyla pilot çalışma olarak, evren kabul edilen Eskişehir ilinde yaşayan, 1999-2000 öğretim yılında Anadolu üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ev idaresi önlisans Programına kayıtlı bulunan 100 kadın öğrenciden 70'ine yüz yüze görüşme tekniği ile 13 soruluk bir sormaca uygulanmıştır. Programın içerik olarak kadınlara yönelik olması nedeniyle, Eskişehir ilinde bulunan, bu programa kayıtlı erkek öğrenciler çalışma evreninin dışında bırakılmıştır. Programa kayıtlı kadın öğrencilere uygulanan sormacada, ilk olarak yaş durumları incelenmiştir. Sormaca sonucuna göre yaş frekans dağılımına ilişkin veriler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2'ye göre programa kayıtlı kadın öğrencilerin, %45.71'i 25-34 yaş arası, %41.44'ü 35-49 yaş arasıdır. Denek öğrencilerin yaşları %87.15 oranıyla

**Tablo 2. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Yaşları**

Yaş	Sayı	Yüzde%
18-24 yaş	9	9
25-34 yaş	32	45.71
35-49 yaş	29	41.44
50-64 yaş	-	-
65+	-	-
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

25-49 yaş arasında yoğunlaşmaktadır. Programa kayıtlı 50 ve daha ileri yaşlarda kadın öğrenci bulunmamaktadır. Bu durum kadınların büyük çoğunluğunun çalışıyor olması ve ülkemizde kamu kesiminde çalışan kesimin bu yaşlarda yoğunlaşması ile açıklanabilir.

Programa kayıtlı kadın öğrencilerin medeni durumları incelendiğinde ise Tablo 3'de de görüldüğü gibi, kadınların %67.14'ü evli, %32.86'sı ise bekarıdır. Sormacaya katılan kayıtlı kadın öğrencilerin ağırlıklı olarak evli olmaları, ülkemizdeki kadınların evdeki sorumluluklarının yoğunluğu ve bu sorumluluklarının ön planda olması nedeniyle, kendilerini geliştirmek isteyen kadınların örgün eğitim yerine, uzaktan eğitimi tercih ettiklerini göstermektedir. Bu sonuç, beklenen yönde bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

**Tablo 3. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Medeni Durumu**

Medeni Durum	Sayı	Yüzde%
Evli	47	67.14
Bekar	23	32.86
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

**Tablo 4. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı**

Çocuk Sayısı	Sayı	Yüzde%
Yok	22	31.42
1 çocuk	34	48.57
2 çocuk	14	20.01
3. Çocuk	-	-
4 çocuk +	-	-
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

Programa kayıtlı kadın öğrenciler arasında Tablo 4'e göre %31.42'sinin çocuğu bulunmazken, %48.57'si bir çocuk ve %20.01'i de iki çocuk sahibidir, üç ve daha fazla çocuğa sahip olan kadın öğrenci ise bulunmamaktadır.

ülkemizde eğitim düzeyi ile doğurganlık arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim düzeyi düşük aileler genellikle çok sayıda çocuğa sahip olmakta, buna karşılık eğitim düzeyi yükseldikçe çocuk sayısı azalmaktadır. Nüfus ve aile sağlığı araştırmasına göre, okuma-yazma bilmeyen kadınların ortalama 5.1 çocuk, üniversite mezunu kadınların ise ortalama 1.4 çocuk doğurduğu saptanmıştır. (2000'li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992,s:85) Bu

durum araştırma sonucunda programa kayıtlı kadın öğrencilerin %68.58'inin 1-2 çocuk sahibi olmalarıyla da doğru orantılıdır. Çünkü, programa kayıtlı kadın öğrenciler de uzaktah öğretim yöntemiyle yüksek öğrenim düzeyinde eğitim almaktadır.

örgün eğitim kurumlarının yakınında gündüz saatli, çocuk bakımı hizmeti veren okul öncesi eğitim kurumlarının bulunmayışı, evli kadınların ve annelerin temel eğitim hizmetlerinden yararlanmalarını olumsuz yönde etkilemektedir. (2000'li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi, 1992, s:33) Bu durumun, çalışan, evli ve çocuk sahibi kadınları uzaktan öğretim yöntemiyle eğitime almaya yönlendirdiği ileri sürülebilir.

**Tablo 5. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Mesleki Dağılımları**

Meslekler	Sayı	Yüzde%
Bankacı	10	14.28
Polis	8	11.42
Memur	26	37.14
Yaygın Eğitim öğretmeni (Dikiş, nakış, çocuk bakımı, vb)	12	17.14
Serbest	5	7.14
Çalışmayan	9	12.88
Toplam	70	100

Tablo 5'e göre programa kayıtlı kadın öğrencilerin mesleki dağılımları incelendiğinde ise, %37.14'ünün kamu kuruluşlarında büro elemanı-sekreter düzeyinde memur, %17.14'ünün yaygın eğitim kuruluşu olan halk eğitim merkezlerinde dikiş, nakış, beslenme, çocuk bakımı vb konularda kurs öğret-

**Tablo 6. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Kendilerine Ait Gelir Durumları**

Gelir Durumu	Sayı	Yüzde%
Gelirim Yok	9	12.88
Asgari ücret	12	17.14
100-200 milyon TL	26	37.14
201-300 milyon TL	18	25.70
301-400 milyon TL	5	7.14
401-500 milyon TL	—	—
501 milyon TL +	—	—
Toplam	<b>70</b>	<b>100</b>

meni, %14.28'inin bankacı, %11.42'sinin polis, %7.14'ünün serbest çalışan olduğu, %12.88'inin ise çalışmadığı görülmüştür, örneklem içerisinde yer alan Eskişehir ilinde, bu programa kayıtlı kadın öğrencilerin toplam %87.12'si çalışmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda %17.14'ünün şu an çalıştıkları alanın devamı olan bu programa devam ediyor olmaları, anlamlı bir sonuç olarak görülürken, diğer çalışan kesim olan %69.98'inin kendi çalıştıkları alan dışında bir program olmasına karşın, bu programa devam ediyor olmaları yüksek öğrenim görme, yüksek öğrenim diplomasına sahip olma ve genel kültür düzeylerini artırma isteğiyle açıklanabilir.

Programa kayıtlı kadın öğrencilerin kendilerine ait gelir durumlarına bakıldığında, Tablo 6'da da görüldüğü gibi, %12.88'inin kendilerine ait bir geliri bulunmamaktadır. Bu durum, şu anda herhangi bir işte çalışmamaları ve ev kadını olmalarıyla açıklanabilir. Ayrıca %37.14'ünün 100-200 milyon TL kendilerine ait gelirlerinin bulunması bu öğrencilerin kamu kuruluşlarında memur statüsünde çalışıyor olmalarıyla doğru orantılıdır, %25.70'inin 201-300 milyon TL kendilerine ait gelire sahip olmaları ise bu öğrencilerin bankacı ve polis olmaları, bu görevlerdeki çalışanların düz memur statüsündeki çalışanlara oranla daha yüksek ücret almalarından kaynaklanmaktadır. Bu sonuçlar, inceleme kapsamındaki "Ev idaresi önlisans"programına kayıtlı kadın öğrencilerin büyük çoğunluğunun düşük düzeyde bir ücretle çalıştıklarını göstermektedir.

Programa kayıtlı kadın öğrencilerin ailelerinin, toplam gelir durumlarına bakıldığında ise Tablo 7'de %72.98'inin 201-500 milyon TL ye sahip oldukları

*Tablo 7. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Ailelerinin Toplam Gelir Durumu*

Gelir Durumu	Sayı	Yüzde%
Asgari ücret	—	—
100-200 milyon TL	8	11.42
201-300 milyon TL	12	17.14
301-400 milyon TL	25	35.71
401-500 milyon TL	15	20.13
501-600 milyon TL	4	5.80
601-700 milyon TL	2	2.90
701-800 milyon TL	3	4.35
801 milyon TL +	1	1.45
Toplam	70	100

görülmüştür. Bu durum, ülkemizdeki yaşam standartları dikkate alındığında, programa kayıtlı kadın öğrencilerin ailelerinin orta gelir düzeyinde aileler olduğunu göstermektedir. Programa kayıtlı kadın öğrencilerin kendilerine ait gelirlerine oranla, ailelerinin sahip olduğu toplam gelirin daha yüksek olması, inceleme kapsamındaki kadın öğrencilerin %67.14'ünün evli olup, eşlerinin de çalışıyor olmasıyla açıklanabilir.

İnceleme kapsamındaki programa kayıtlı kadın öğrencilere, uzaktan öğretim yöntemiyle eğitim veren "Ev İdaresi önlisans" programını tercih nedenleri sorulduğunda ise Tablo 8'de %62.69'unun "işimde terfi ve derece yükselmesi" yanıtını verdikleri görülmüştür, öğrencilerin büyük çoğunluğu kamu kuruluşlarında devlet memuru statüsünde çalışmaktadır. Bu programı tamamladıktan sonra, derece yükselmesiyle, aylık ücretlerinde dereceye bağlı olarak bir artış söz konusu olacağından, çalışanlar tarafından tercih nedeni olarak bu seçenek belirtilmiştir, öğren-

cilerin %67.14'ünün evli olması, %68.58'inin 1-2 çocuk sahibi olmaları, %62.84'ünün kamu kuruluşunda memur statüsünde çalışıyor olması nedeniyle, işlerinde derece yükselmesi ve bunun sonucunda ücret artışını gerçekleştirebilmesi için örgün yüksek öğretim kurumlarına devam etme şansları yoktur, öğrenciler bu koşullarından dolayı, derece artışını gerçekleştirebilmek için uzaktan öğretim yapan ve kadın olmaları nedeniyle kendilerine yakın hissettikleri iki yıllık "Ev idaresi önlisans" programını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bölümü seçmede ikinci tercih olarak ise %17.14 ile "işimde daha iyi bir konuma gelme" seçeneği belirtilmiştir. Bu seçeneği tercih eden öğrenciler, Halk Eğitim Merkezlerinde, dikiş, nakış, beslenme, çocuk bakımı vb konularda öğretmenlik yapan kadınlardır. Bu öğrenciler programın içerik olarak kendi alanlarının bir devamı olması nedeniyle, kendilerini bu programla geliştirerek işlerinde daha iyi bir konuma gelmeyi hedeflemektedirler. "Yeni bir meslek edinme" ve "rast-

*Tablo 8. Programa Kayıtlı Kadın öğrencilerin Tercih Nedenleri*

Tercih Nedeni	Sayı	Yüzde%
Diploma Alma	4	5.80
İşimde Derece Yükselmesi	44	62.69
Yeni Bir Meslek Edinme	2	2.90
Genel Kültürümü Arttırma	6	8.57
İşimde Daha İyi Bir Konuma Gelme	12	17.14
Kendimi Kanıtama	—	—
Rastlantısal	2	2.90
Toplam	70	100

lantısal" seçeneğini tercih edenlerin oranı ise sadece %2.90'dır.

**Tablo 9. Ev İdaresi önlisans Programının Yeni Bir Meslek Alanı Açıp Açmaması Durumu**

Meslek Alanı Açıp Açmaması	Sayı	Yüzde%
Evet Açıyor	9	12.85
Hayır Açmıyor	61	87.15
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

Tablo 9'da da görüldüğü gibi programa kayıtlı kadın öğrencilerin %12.85'i "Ev idaresi önlisans" programının yeni bir meslek alanı açtığını savunurken, %87.15'i programın yeni bir meslek alanı açmadığını belirtmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin %87.12'sinin çalışıyor ve bir meslek sahibi olmalarıyla doğru orantılıdır. Ayrıca, bu programın yeni bir meslek alanı açmadığının belirtilmesi, çalışanlar içinde %62.84'ünün kamu kuruluşunda memur statüsünde olmaları ve bu programı %62.69 oranında işlerinde terfi ve derece yükselmesi için seçmeleri ile de açıklanabilir. Bunların yanı sıra öğrenciler, programda yer alan derslerin içerikleri açısından ağırlıklı olarak ev kadınlarına yönelik olması nedeniyle de, programın yeni bir meslek alanı açmadığını düşünmektedirler.

Günlük yaşamda en çok yararlandıkları dersler açısından bakıldığında ise;

- I. sırada: Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım, Görgü Kuralları ve Sofra Düzenlemesi,
- II. sırada: Beslenme İlkeleri, Çocuk Bakımı ve Sağlığı,
- III. sırada: Ev Araçları olduğu görülmüştür.

Programa kayıtlı kadın öğrencilerin en çok sevdikleri derslerin de,

- I. sırada: Çocuk Bakımı ve Sağlığı, Görgü Kuralları ve Sofra Düzenlemesi
- II. sırada: Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım, Aile Ekonomisi
- III. sırada: Beslenme İlkeleri olduğu saptanmıştır.

İş yaşamında hangi derslerin bilgilerinin yararlı

olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna ise;

- I. sırada: Beslenme İlkeleri
- II. sırada: Çocuk Bakımı ve Sağlığı
- III. sırada: Tüketici Davranışı ve Tüketici Bilinci, yanıtını vermişlerdir.

Bu programa kayıtlı kadın öğrencilerden yalnızca %17.14'ünün bu programın içeriğiyle mesleki bağlantısı olmasına karşın, diğer öğrenciler tarafından da dersler sevilerek takip edilmekte ve günlük yaşamda kullanılmaktadır. Bu sonuç da, kadın olmaları, ev işlerini ve çocuk bakımını ön planda tutmaları, bu alanda kendilerini geliştirmek istemeleriyle açıklanabilir, iş yaşamında yararlı görülen dersler açısından bakıldığında ise, çalışmayan dokuz öğrenci bu soruyu yanıtlamazken, yanıtlayanlar içinde %77.04'ü iş yaşamlarında derslerin yararlı olmadığını ve derslerle ilgili bilgileri kullanmadıklarını belirtmişlerdir, iş yaşamında derslerin yararlı olduğunu ve bilgilerini kullandıklarını belirtenlerin oranı ise %22.96'dır. Derslerin iş yaşamında yararlı olmadığını düşünenlerin, program alanı dışında mesleklerde çalışıyor olmaları, derslerin iş yaşamında yararlı olduğunu düşünenler ise, Halk Eğitim Merkezlerinde görevli, dikiş, nakış, beslenme, çocuk bakımı vb konularda kurs öğretmenliği yapan ve bu bölümlerin lise kısmından mezun olan kadınlar olması nedeniyle sonuçlar beklenen doğrultudadır.

**Tablo 10. Programın Kadının Birey Olarak Kendini Geliştirmesine Katkısı Olup Olmadığı**

Katkısı Olup Olmadığı	Sayı	Yüzde%
Evet Katkısı Var	60	85.72
Hayır Katkısı Yok	10	14.28
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

Sormacaya katılan kadın öğrencilerin, programın kadının birey olarak kendini geliştirmesine katkısı olup olmadığı konusunda ki görüşleri alındığında, Tablo 10'da da görüldüğü gibi %85.72'si programın kadının birey olarak kendini geliştirmesine katkısı olduğunu, %14.28'i ise katkısı olmadığını belirtmiştir.

%85.72 gibi büyük bir oranda kadın öğrencinin bu programın kadının birey olarak kendini geliştirmeye katkısı olduğunu düşünmesi, program açısından olumlu bir sonuç gibi görünmektedir. Ancak, programa bu olumlu bakış, öğrenciler tarafından "en çok sevilen" ve "günlük yaşamda bilgilerinin en çok kullanıldığı" derslerin içerikleri incelendiğinde, derslerin ev yaşamı ile sınırlı kadına yönelik olması nedeniyle çelişkili bir durum ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak halen ataerkil aile yapısı anlayışının pek çok ailede etkisini sürdürdüğü ülkemizde, kadınlarımızın kendilerini birey olarak geliştirme görüşünden anladıkları şeyin; iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir ev kadını rolünü başarılı olarak yürütmek olduğu anlaşılmaktadır. Programın kendilerini birey olarak geliştirmeye katkı getirdikleri görüşünü de bu anlayışla desteklemektedirler. Oysa, tercih edilen derslerin içerikleri, kadını, aileyle, çocuk bakımı ve evle sınırlayan bilgilerden oluşmaktadır, örneğin programda yer alan Beslenme İlkeleri dersi; Yemek Planlama, Besinlerin işlenmesi ve Saklanması, Bebek ve Çocuk Beslenmesi, Görgü Kuralları ve Sofra Düzenlemesi dersi; Aile Sofrası Düzenleme, Konuk Ağırlama, Servis Yöntemleri, Ev Araçları dersi; Pişirme Araçları, Temizlik Araçları, ütüleme Araçları, Su Isıtıcıları, Aile Ekonomisi dersi; Aile Gelirinin Planlanması, Ailenin Ekonomik Faaliyetlerine ilişkin Kriterler, Ailede Yatırımın önemi-Türleri, Çocuk Bakımı ve Sağlığı dersi; Yeni Doğan, Büyüme ve Gelişme, Çocukluk Çağı Aşılar, Çocukluk Çağı Bulaşıcı Hastalıklar, Çocuk Ruh Sağlığı, Aile Yapısı dersi; Evlilikte Uyum ve Dayanışma, Ailede iletişim ve Etkileşim, Ailede Sorun Çözme, Aile içi Şiddet, Değişen Teknoloji ve Aileye Etkisi dersi; Değişen Teknolojinin Ailenin Ekonomik Yapısına Olan Etkileri, Değişen Teknolojinin Ailenin Toplum içinde Yüklendiği Rollere Olan Etkisi, Ev Yönetim Bilgileri dersi; Aile için Ev Seçme Taşıma ve Döşeme, Evin ve Ev Eşyalarının Temizliği, Kişisel Bakım, Ev ve Giyim Eşyalarından Leke Çıkarma gibi konulardan oluşmaktadır. Programda, örnek gösterilen bu derslerin yanında, kadınların geleneksel rollerini pekiştirme dışında, gerçekten birey olarak

kendilerini geliştirebilecekleri genel kültür dersleri de yer almaktadır. Bu dersler, Atatürk ilkeleri ve inkılap Tarihi, Yabancı Dil (ingilizce, Almanca, Fransızca), Türk Dili, Uygarlık Tarihi, Yurttaşlık ve Çevre Bilgisi, Psikolojidir. Bu dersler içerikleri açısından birey olarak kadının gelişmesine, genel kültür düzeyinin artmasına ve kadını ev dışına taşımasına yardım ederken, sormacaya katılan kadın öğrencilerden hiçbiri bu dersleri "en çok sevilen ders", "günlük yaşamda bilgilerinin en çok işe yaradığı ders", "iş yaşamında bilgilerinden en çok yararlanan dersler" arasında belirtmemişlerdir. Sonuç olarak, çoğunluğun farklı bir anlayışla bu programın, kadının birey olarak gelişmesine katkı getirdiğini ifade etmeleri, bu programın genel içeriği ile programa kayıtlı kadın öğrenciler tarafından algılanışında bir çelişki olduğunu göstermektedir. Tüm bunların sonunda da, ülkemizdeki kadınların hala kendilerini geleneksel kadın anlayışından soyutlayamadıkları ileri sürülebilir.

**Tablo 11. Programın İçerik Olarak İki Yıllık Önlisans Olmasının Yeterli Olup Olmadığı**

Programın Süresi	Sayı	Yüzde%
iki Yıl Yeterli	48	68.49
Dört Yıl Olmalı	18	25.71
Sertifika Programı Olmalı	4	5.80
<b>Toplam</b>	<b>70</b>	<b>100</b>

Tablo 11'de ise programın içerik olarak iki yıllık önlisans olmasının yeterli olup olmadığı sorusuna, sormacaya katılan kadın öğrencilerin %68.49'u programın eğitim süresinin iki yıl olmasının yeterli olduğunu belirtirken, %25.71'i dört yıl, %5.80'i ise sertifika programı olması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun programın süresinden memnun olduğu ve bu süreyi yeterli buldukları sonucu çıkarılabilir.

Çalışma değerlendirildiğinde, Anadolu üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ev idaresi önlisans programına kayıtlı kadın öğrencilerin, %87.15'nin 25-49 yaş arası, %67.14'ünün evli, %87.12'sinin çalışıyor

olması, orta yaş, evli ve çalışan kadınların Açıköğretim sistemi ile eğitim veren bir bölümü tercih ettiklerini göstermektedir. Kadınların gelişiminde uzaktan öğretimin önemli bir işlevi vardır. Kadınların yer ve zaman sınırlılıkları, kaynak yetersizlikleri, evdeki sorumluluklarının erkeklere oranla fazlalığı nedeniyle Açıköğretim sistemiyle verilen eğitim, kadınlara evlerinde ulaşarak yardımcı olabilir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınlara yönelik eğitim programları yalnızca yüksek öğrenim düzeyinde değil, kadınlara meslek kazandırma ve çalışmaya özendirme, hakları konusunda bilinçlendirme, toplumda kendilerine güvenen, sosyal yaşamda başarılı, çağdaş bireyler olarak yetişmelerine büyük katkısı olacak yaygın eğitim türünde programların açılması da gereklidir. Toplumsal kalkınmamız için böyle bir hizmet zorunludur.

---

#### • Kaynaklar

---

ALKAN, Cevat. **Açık üniversite Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi**, Ankara üniversitesi Yayınları, Ankara, 1981.

..... "Uzaktan Eğitimin Yapı ve İşleyiş Boyutu",

**Uzaktan Eğitim**, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayını, S: 2 Kış, 1998.

AZİZ, Aysel. **Radio ve Televizyona Giriş**, Ankara üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 460, Ankara, 1981.

**Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu**, TC. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara, 1998.

DEMİRAY, Uğur. **Kuruluşunun 5. Yılında Açıköğretim Lisesi ile ilgili Çalışmalar Kaynakçası**, MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999.

DOSTER, Neşe. "Kadın ve Kimlik Kavgası", **Sosyal Demokrat Değişim Dergisi**, Sayı:16, 2000.

GökDAĞ, Dursun. **Uzaktan öğretimde Basılı Materyaller (Açıköğretim Fakültesi Örneği)**, Anadolu üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1986.

..... "Uzaktan Eğitimde Basılı Materyallerin işlevi", **Kocaeli Uzaktan Eğitim Semineri (4-6 Ekim 1997)**, Editör: Çetin Baytekin, Kocaeli Üniversitesi Basımevi, izmit, 1998.

HIZAL, Alişan. **Uzaktan öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler Eğitim Teknolojisi Açısından Yaklaşım**, Ankara üniversitesi

Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 122, Ankara, 1983.

**2000'li Yıllar öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi**, Birinci Uluslararası Konseyi, Haziran 1992, TC. Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara, 1992.

KAYA, Zeki. "Uzaktan Eğitimde Öğrenci Merkezlerine Yönelik Materyallerin Temel özellikleri", **Türkiye ikinci Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu (4-8 Mayıs 1998) Bildiri Kitabı**, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayını, Ankara, 1998.

TAMER, Kezban. **Televizyonun özellikleri ve Eğitim Televizyonu**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1984.

TEKİN, Cengiz, Uğur DEMİRAY, Murat BARKAN. **Türkiye'de Uygulanan Uzaktan öğretim Sisteminde Video ile Eğitim Merkezi Proje Önerisi**, Anadolu üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Yayını, Eskişehir, 1987.

ULUĞ, Feyzi, Zeki KAYA. **Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla İlköğretim**, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayını, Ankara, 1997.

<http://www.die.gov.tr>